

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 329/2024-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **News and Media Holding a.s.**, Einsteinova 25, Bratislava, IČO 47 256 281, zastúpenej advokátskou kanceláriou Škubla & Partneri s. r. o., Digital Park II, Einsteinova 25, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Co/66/2020-131 z 25. augusta 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/136/2022 zo 6. decembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na slobodu prejavu a slobodné prijímanie, vyhľadávanie a rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 10 ods. 1 a 2 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4Co/66/2020-131 z 25. augusta 2021 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4Cdo/136/2022 zo 6. decembra 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať jej finančné zadosťučinenie a náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že na Okresnom súde Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sa proti sťažovateľke viedol spor o uverejnenie opravy. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 41C/7/2018-71 z 29. mája 2019, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť uverejniť opravu v najbližšom printovom vydaní týždenníka Plus 7 dní, na rovnocennom mieste a rovnakým písmom, ako bolo uvedené skutkové

tvrdenie v článku s názvom „Rozvod“ zverejnenom 8. februára 2018, že „sa [REDAKOVANÉ] k matke svojich detí príliš štedro nezachoval a na pojednávaní sa naťahoval aj o výživné na maloleté deti – 10-ročného Tadeáša a 4-ročnú Karolínu“. Oprava mala znieť, cit.: „Oprava Vo vydani týždenníka Plus 7 dní zo dňa 8. februára 2018 bolo na strane 118 v článku nazvanom Rozvod uverejnené skutkové tvrdenie, že [REDAKOVANÉ] sa na pojednávaní o rozvod manželstva naťahoval o výživné na svoje maloleté deti. Toto skutkové tvrdenie je nepravdivé. Pravdivé skutkové tvrdenie je, že v otázke výživného [REDAKOVANÉ] v plnom rozsahu a bez výhrad súhlasil s návrhom matky maloletých detí.“

3. Strany sporu sa sporili v tom, či už citovaný výrok predstavuje skutkové tvrdenie, proti ktorému je právo na opravu možné, alebo či ide o hodnotiaci úsudok, proti ktorému právo na opravu nie je možné. Všeobecné sudy sa zhodli v názore, že sporný výrok predstavuje skutkové tvrdenie, t. j. objektívnu skutočnosť, ktorej pravdivosť možno dokazovaním potvrdiť alebo vyvrátiť, proti ktorému je možné v zmysle § 7 ods. 1 zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „tlačový zákon“) uplatniť právo na opravu. Vychádzajúc z listinných dôkazov, predovšetkým zo zápisnice o pojednávaní v konaní o rozvod manželstva konaného 5. februára 2018, zo zvukového záznamu z rozvodového pojednávania a z čestného vyhlásenia bývalej manželky žalobcu, ustálili, že napadnuté skutkové tvrdenie je nepravdivé, keďže z obsahu predmetnej zápisnice vyplýva, že rodičia maloletých detí sa na úprave výkonu rodičovských práv a povinností dohodli ešte pred otvorením pojednávania, a z čestného vyhlásenia vyvodili, že žalobca bez akýchkoľvek výhrad súhlasil s výškou výživného na maloleté deti navrhnutou jeho bývalou manželkou. Na základe týchto skutočností vyhodnotili napadnutý výrok ako nepravdivé skutkové tvrdenie negatívne sa dotýkajúce osoby žalobcu.

3.1. Návrh sťažovateľky na výsluch autorky článku bol zamietnutý s poukazom na hospodárnosť konania, keďže zo zápisnice o pojednávaní vyplynulo, že na pojednávaní nebola prítomná a k informácii o rozvode manželstva žalobcu sa dozvedela z utajeného „dôveryhodného zdroja“.

4. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala jednak z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) z dôvodu existencie viacerých procesných pochybení (nedostatočnosť odôvodnenia, nevykonanie navrhnutého dôkazu) a jednak z § 421 ods. 1 písm. a) CSP pre nesprávne právne posúdenie veci, keď odvolací súd považoval výrok za nepravdivé skutkové tvrdenie, hoci výrok v kontexte celého článku predstavuje hodnotiaci úsudok autorky článku. Odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/55/2008 z 25. februára 2009, nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 59/2018 zo 6. februára 2019) videla v tom, že (i) odvolací súd posudzoval výrok izolovane, a nie v kontexte celého článku a (ii) potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie zverejniť opravu vo vzťahu k výroku, ktorý mal povahu hodnotiaceho úsudku.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti tvrdí, že krajský súd:

a) neopodstatnene zúžil rozsah konania len na časť výroku „sa naťahoval aj o výživné na maloleté deti“, pričom o zvyšku výroku v časti „sa [REDAKOVANÉ] k matke svojich detí príliš štedro nezachoval“ odmietol konať a na odvolaciu argumentáciu sťažovateľky v tomto rozsahu neprihliadol. Krajský súd neprejednal celé odvolanie s odôvodnením, že nebolo predmetom sporu. Tento postup odôvodnil tým, že podľa žalobného petitu bolo predmetom konania posúdenie charakteru iba časti namietaného výroku „sa naťahoval aj o výživné na maloleté deti“. Tento postup sťažovateľka považuje za arbitrárny a nepodložený. Predmetom konania bol celý výrok, a to bez ohľadu na znenie opravy;

b) postupoval nesprávne, ak posudzoval výrok izolovane, bez kontextu celej vety, ale aj celého článku, a preto dospel k nesprávnemu záveru o tom, že výrok predstavuje skutkové tvrdenie;

c) nesprávne posúdil výrok ako skutkové tvrdenie. Pritom z použitých výrazov „naťahoval sa“ či „príliš štedro nezachoval“ vyplýva, že išlo o hodnotiace úsudky;

d) sa nedostatočne vysporiadal s možnosťou aplikácie rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/55/2008 z 25. februára 2009 a nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 59/2018 zo 6. februára 2019 na prejednávanej prípad, resp. sa od týchto rozhodnutí odklonil bez náležitého odôvodnenia a posudzoval pravdivosť napadnutého výroku, ktorý je hodnotiacim úsudkom;

e) postupoval nesprávne ak nevykonával navrhnutý dôkaz. Výsluch autorky článku mohol ozrejmiť okolnosti, charakter a dôvody formulácie výroku, t. j. ďalšie skutočnosti, ktoré mohli pomôcť pri zisťovaní, či má výrok charakter skutkového tvrdenia, alebo hodnotiaceho úsudku.

7. Najvyššiemu súdu sťažovateľka vyčíta, že sa v napadnutom uznesení nevysporiadal s už uvedenými námietkami a pochybil, ak dovolanie odmietol, hoci ho mal prejednať. Kritike podrobila i konštatovanie najvyššieho súdu, v zmysle ktorého zverejnením opravy došlo zo strany sťažovateľky k nevratnému naplneniu predmetu konania, a preto ňou nastolené otázky mali v danom prípade iba akademickú povahu a ich zodpovedanie by nemohlo viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia, pretože cieľom civilného sporového konania je poskytnúť reálnu ochranu právam, a nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa nepremietne do právnej sféry procesných strán. Sťažovateľka tvrdí, že väčšina rozhodnutí, ktoré boli napadnuté dovolaním, sú rozhodnutia právoplatné a vykonateľné, pokiaľ im nebola odložená právoplatnosť a vykonateľnosť. Týmto konštatovaním najvyšší súd vylúčil z dovolacieho prieskumu všetky rozhodnutia, na základe ktorých sa plnilo, čo je postup v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky o porušení jej práv napadnutými rozhodnutiami krajského súdu a najvyššieho súdu z dôvodu absencie riadneho odôvodnenia nimi prijatých záverov, resp. z dôvodu ich nesprávnosti, čo podľa nej zakladá ústavnú neudržateľnosť napadnutých rozhodnutí.

9. Ústavný súd v prvom rade v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom

ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

10. Podstata namietaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (m. m. II. ÚS 153/2018).

11. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu je nesporne aj právo účastníka konania, resp. strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad.

12. V kontexte prezentovanej sťažostnej argumentácie ústavný súd považuje za žiaduce zdôrazniť aj to, že nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom (I. ÚS 31/05) a v zásade nemá právomoc preskúmať skutkové zistenia a právne názory všeobecných súdov, ktoré pri výklade a uplatňovaní zákonov vytvorili skutkový a právny základ ich rozhodnutí. Kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal so základnými právami. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujú a neudržateľné, čím by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (IV. ÚS 43/04).

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu:

13. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu ako súdu odvolacieho, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1

ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie, v ktorom namietala nedostatok jeho odôvodnenia, nevykonanie navrhovaných dôkazov, ako aj nesprávnosť právnych záverov krajského súdu. Predmetné dovolacie námietky, ktoré sa argumentačne významne prekrývajú s ústavnou sťažnosťou, už teda boli predmetom preskúmania najvyšším súdom z hľadiska posudzovanej prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

15. Aj keď najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol, ústavný súd konštatuje, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok bolo pre ňu dostupným prostriedkom ochrany jeho práv a ústavný súd bude posudzovať ústavnú udržateľnosť rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní (bod III.2). Ak teda právny poriadok umožňoval sťažovateľke domôcť sa ochrany základných práv proti ich porušeniu rozsudkom krajského súdu v dovolacom konaní, potom podľa čl. 127 ods. 1 ústavy niet právomoci ústavného súdu na poskytnutie takejto ochrany. Sťažovateľka napokon ani netvrdí, že niektorú z jej námietok nemohla uplatniť v dovolacom konaní.

16. Vzhľadom na to, že je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd s ohľadom na princíp subsidiarity odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

17. Sťažovateľka vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu uplatňuje v ústavnej sťažnosti rovnakú sťažnostnú argumentáciu, akú uplatnila v konaní pred všeobecnými súdmi, pretože údajne ani najvyšší súd neodstránil pochybenia, ktorých sa tieto súdy pri prejednávaní jej veci dopustili. Najvyššiemu súdu vytýka nedostatočné odôvodnenie jeho rozhodnutia a nesprávnosť prijatých právnych záverov.

18. Ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu, ktorý, ako už bolo konštatované, nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná alebo formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

19. Úlohou ústavného súdu tak bolo posúdiť, či najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody odmietnutia dovolania sťažovateľky, a teda či účinky jeho dovolacej právomoci boli zlučiteľné s právom strany sporu na prístup k súdu a súčasne či zo strany najvyššieho súdu

došlo k splneniu požiadaviek kladených na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia, a to so zreteľom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

20. Z obsahu napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky ako neprípustné, pretože nevzhladol sťažovateľkou vytýkanú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP týkajúcu sa absencie riadneho odôvodnenia rozsudku krajského súdu. Zhodnotil, že z rozsudku krajského súdu sú dostatočne zrejmé dôvody, pre ktoré odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil a akými úvahami sa pri svojom rozhodovaní riadil. Krajský súd sa podľa jeho názoru veľmi podrobne zaoberal i jednotlivými argumentmi sťažovateľky vymedzenými v podanom odvolaní a precízne na ne reagoval. Tvrdenie sťažovateľky o tom, že by krajský súd neprípustne zúžil predmet konania len na časť výroku v znení „*sa naťahoval aj o výživné na maloleté deti*“ a odmietol prejednať jej odvolanie aj v rozsahu tvrdenia o tom, že „*sa [REDAKOVANÉ] k matke svojich detí príliš štedro nezachoval*“, vyvrátil poukazom na postup všeobecných súdov, ktoré nepostupovali pri hodnotení sporného výroku izolovane z vlastnej iniciatívy, ale v zmysle žalobcom podanej žaloby a v nej obsiahnutého žalobného návrhu (petitu), ktorým sa domáhal opravy iba tej časti tohto výroku, v ktorej je uvedené, že „*sa naťahoval aj o výživné na maloleté deti*“, keďže len vo vzťahu k tejto časti žiadal uverejniť, že ide o nepravdivé skutkové tvrdenie. Tomuto záveru nemožno nič vytknúť, keďže s ním úplne korešponduje i znenie opravy, ktorá bola následne na základe právoplatného rozhodnutia publikovaná. Inými slovami, druhej časti sporného výroku, ktorá bola podľa názoru sťažovateľky opomenutá, sa oprava netýkala, a v tejto časti zostal sporný článok nedotknutý. Takto potom jej námietky nemajú relevanciu, keďže v nich absentuje súvis s aspoň potenciálnym zásahom do práv sťažovateľky.

21. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa charakteru sporného výroku najvyšší súd poukázal na argumentáciu krajského súdu, ktorý tvrdenie „*...naťahoval sa aj o výživné na maloleté deti*“ posúdil ako skutkové, pretože podľa vykonaných dôkazov nemalo oporu v objektívnej realite, ale práve naopak, je s ňou v rozpore, a preto je nepravdivé. Ani tento záver všeobecných súdov nevedie ústavný súd k potrebe uplatnenia svojej kasačnej právomoci. Práve naopak, z odôvodnenia napadnutého uznesenia (v spojení s rozhodnutiami súdov prvej a druhej inštancie) vyplýva, že sa dôsledne zaoberali skúmaním kvalifikácie sporného výroku s dôrazom na rozdiel medzi skutkovým tvrdením a hodnotiacim úsudkom spočívajúcim v tom, že pravdivosť skutkového tvrdenia (ktorým sa vyslovuje fakt) možno preukázať a pri hodnotiacom úsudku (ktorým sa prejavuje názor, osobný postoj) to nie je možné (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Lingens proti Rakúsku z 8. 7. 1986, č. 9815/82, bod 46). Sťažovateľka v súvislosti s výživným či súdnym pojednávaním ponúkla skutkové tvrdenie („*naťahoval sa o výživné*“), ktoré následne podrobila hodnotiacemu úsudku („*nezachoval sa príliš štedro*“). Pravdivosť predmetného skutkového tvrdenia mala možnosť preukázať, čo sa nestalo, a jej hodnotiaci úsudok žalobca nijako nenamietal (bližšie bod 20).

22. Najvyšší súd nevzhladol žiadne vybočenie zo zákonom daného rámca, ani pokiaľ išlo o namietaný proces dokazovania. V súvislosti s dokazovaním v civilnom spore už ústavný súd uviedol, že toto prebieha vo viacerých fázach; od navrhnutia dôkazu cez jeho zabezpečenie, vykonanie a následné vyhodnotenie. Kým navrhovanie dôkazov je právom a zároveň procesnou povinnosťou strán sporu, len súd rozhodne, ktorý z označených (navrhnutých) dôkazov vykoná. Uvedené predstavuje prejav zákonnej právomoci všeobecného súdu korigovať návrhy strán sporu na vykonanie dokazovania, sledujúc tak rýchly a hospodárny priebeh konania, a súčasne

zabezpečiť, aby sa zisťovanie skutkového stavu dokazovaním držalo v mantineloch predmetu konania a aby sa neuberalo smerom, ktorý z pohľadu podstaty prejednávanej veci nie je relevantný. V prípade, že súd odmietne vykonať určitý dôkaz navrhovaný stranou sporu, je jeho zákonnou povinnosťou v odôvodnení rozhodnutia uviesť, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy (I. ÚS 350/08).

23. Skutočnosť, že krajský súd a následne ani najvyšší súd neakceptovali návrh sťažovateľky na výsluch autorky článku, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení jej práv. Zásah do základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti bolo možné konštatovať len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní dôkazu navrhovaného sťažovateľom bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bola strana sporu postavená do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana v konaní. S prihliadnutím na zosumarizovanú podstatu zdôvodnenia nevykonania navrhovaného dokazovania zo strany konajúcich súdov a následne i najvyššieho súdu (bod 22 napadnutého uznesenia) možno konštatovať, že o žiaden z týchto prípadov vo veci sťažovateľky nešlo.

24. Z dôvodov namietaného rozhodnutia je teda zrejmé, že najvyšší súd posudzoval, či krajský súd náležite zodpovedal všetky relevantné odvolacie námietky sťažovateľky, pričom uzavrel, že rozhodnutie je v konkrétnostiach dostatočne vyargumentované. Ústavný súd sa plne stotožňuje so záverom dovolacieho súdu o dostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu napĺňajúcim garancie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, keďže ani v podanej ústavnej sťažnosti neidentifikoval také argumenty, ktoré by viedli k zásadným nezrovnalostiam v myšlienkových postupoch odvolacieho súdu pri odôvodňovaní jeho rozhodnutia. Dovolacie rozhodnutie dostatočne reaguje na všetky podstatné tvrdenia a uplatnené dovolacie námietky sťažovateľky procesného charakteru, nevykazuje znaky svojvôle či arbitrárnosti. Najvyšší súd teda posúdil otázku prípustnosti dovolania z uplatneného dovolacieho dôvodu v súlade s príslušnými ustanoveniami Civilného sporového poriadku, pričom svoje závery riadne odôvodnil.

25. Sťažovateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania aj z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, teda že rozhodnutie krajského súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Namietala nesprávne právne posúdenie povahy sporného výroku ako skutkového tvrdenia, keď krajský súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie zverejniť opravu vo vzťahu k výroku, ktorý mal povahu hodnotiaceho úsudku, a zároveň namietala, že krajský súd posudzoval výrok izolovanie, a nie v kontexte celej vety a celého článku, čo považovala za odklon od rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/55/2008 z 25. februára 2009 a nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 59/2018 zo 6. februára 2019.

26. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je nesporné, že najvyšší súd sa s každým z označených rozhodnutí vysporiadal jednotlivo, pričom v rámci bodov 38 a 39 napadnutého uznesenia ozrejmil dôvody, pre ktoré tieto rozhodnutia neboli spôsobilé založiť prípustnosť a dôvodnosť namietanej vady konania. Zdôraznil, že záver o tom, či v prípade sporného výroku išlo o skutkové tvrdenie, resp. hodnotiaci úsudok, si vytvoril súd prvej inštancie v procese dokazovania, pričom odvolací súd sa s jeho zisteniami stotožnil. Ak sťažovateľka s takýmto záverom nesúhlasí a trvá na tom, že išlo o posudzovanie hodnotiaceho úsudku, v podstate nesúhlasí so skutkovými zisteniami.

V sťažovateľkou formulovanej otázke, resp. presvedčení, že krajský súd sa odklonil od súdnej praxe (konkrétne od rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/55/2008 z 25. februára 2009), ak posudzoval pravdivosť hodnotiaceho úsudku, tak najvyšší súd identifikoval nespokojnosť s vyvedením právnych záverov zo skutkových zistení, pričom zdôraznil, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako zistil odvolací súd, a preto sa ním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie.

27. Vo vzťahu k nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 59/2018 zo 6. februára 2019 najvyšší súd poukázal na odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu (bod 20 napadnutého rozsudku), v ktorom sa odvolací súd dôsledne zaoberal tým, prečo je pre odlišné skutkové okolnosti tento nález neaplikovateľný na prejednávajúcu právnu vec. V tejto súvislosti upriamil pozornosť na to, že vyjadreniam majúcim formu dohadu, podozrení: „mal zabezpečiť“ a „mal dostať“, použitým v článku týkajúcom sa spisu Gorila, nebolo možné priradiť pravdivostnú hodnotu, pretože predstavovali len výklad spisu Gorila autorom článku. K tomu sa žiada dodať, že podľa citovaného nálezu nie je možné takému tvrdeniu priradiť pravdivostnú hodnotu, nie je teda ani možné konštatovať, že je absolútne nepravdivé (je len nepreukázané). Je teda pravdou, že v niektorých prípadoch nie je možné jasne stanoviť hranicu medzi hodnotiacimi úsudkami a skutkovými výrokmi, a preto je nutné každý prípad posudzovať podľa konkrétnych okolností a na základe nich rozhodnúť, či je danému výroku potrebné poskytnúť ochranu. V prejednávanej veci však pri výroku „o naťahovaní (hádani/sporení)“ sa žalobcu o výživné na jeho maloleté deti možno bez pochybností uzavrieť, že toto tvrdenie možno podrobiť pravdivostnému testu, a tak išlo o skutkové tvrdenie, o ktorom bolo jednoznačne preukázané, že nie je pravdivé.

28. S prihliadnutím na znenie právnej otázky formulovanej sťažovateľkou a jej skutočný obsah ústavný súd nezastáva názor, že by najvyšší súd interpretoval ustanovenia Civilného sporového poriadku o dovolaní svojvoľne či formalisticky. Práve naopak, vníma snahu najvyššieho súdu pochopiť sťažovateľkou formulovanú právnu otázku, ktorú vidieť v tom, že podrobil napadnutý rozsudok v podstate kvázimeritórnemu prieskumu. Z hľadiska tvrdeného nesprávneho právneho posúdenia veci v dôsledku odklonu odvolacieho súdu od ustálenej praxe dovolacieho súdu rovnako nevidí v záveroch dovolacieho súdu svojvôľu, argumentačnú nelogickosť či neudržateľnosť jeho záverov.

29. Záverečné, sťažovateľkou atakované konštatovanie najvyššieho súdu o tom, že otázky nastolené v dovolacom konaní mali iba akademickú povahu, čím mal vylúčiť z dovolacieho prieskumu všetky rozhodnutia, na základe ktorých sa plnilo, je potrebné uviesť, že v danom prípade sa najvyšší súd neodmietol zaoberať opravným prostriedkom sťažovateľky, ktorým napadla rozsudok odvolacieho súdu, ale jej dovolanie riadne a dostatočne podrobne preskúmal, a keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, následne sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti dovolania a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu právna norma prostredníctvom § 447 CSP vyslovene umožňuje.

30. Ústavný súd preto, sumarizujúc už uvedené závery, konštatuje, že nezistil v napadnutom uznesení nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo o jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti, a preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

31. Pokiaľ ide o prejav nespokojnosti sťažovateľky s napadnutými rozhodnutiami, ústavný súd poukazuje na to, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj strany sporu zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jej návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom strana sporu uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (IV. ÚS 329/04, II. ÚS 106/05, III. ÚS 32/07, III. ÚS 302/09, III. ÚS 75/2010), čomu podľa názoru ústavného súdu učinili všeobecné sudy v danej kauze zadosť.

32. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. júna 2024

Miloš Maďar
predseda senátu